

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: +420 210 310 584
E-mail: jiri.vinopal@soc.cas.cz

Pivo, víno a lihoviny v české společnosti v roce 2012

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v12-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Dílčí projekt:</i>	<i>Pivo v české společnosti</i>
<i>Autor projektu:</i>	<i>Jiří Vinopal</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. – 10. 9. 2012</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1036</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.88a, OR.95a, OR.96a</i>
<i>Počet respondentů od 18 let:</i>	<i>992</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>21. listopad 2012</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jiří Vinopal</i>

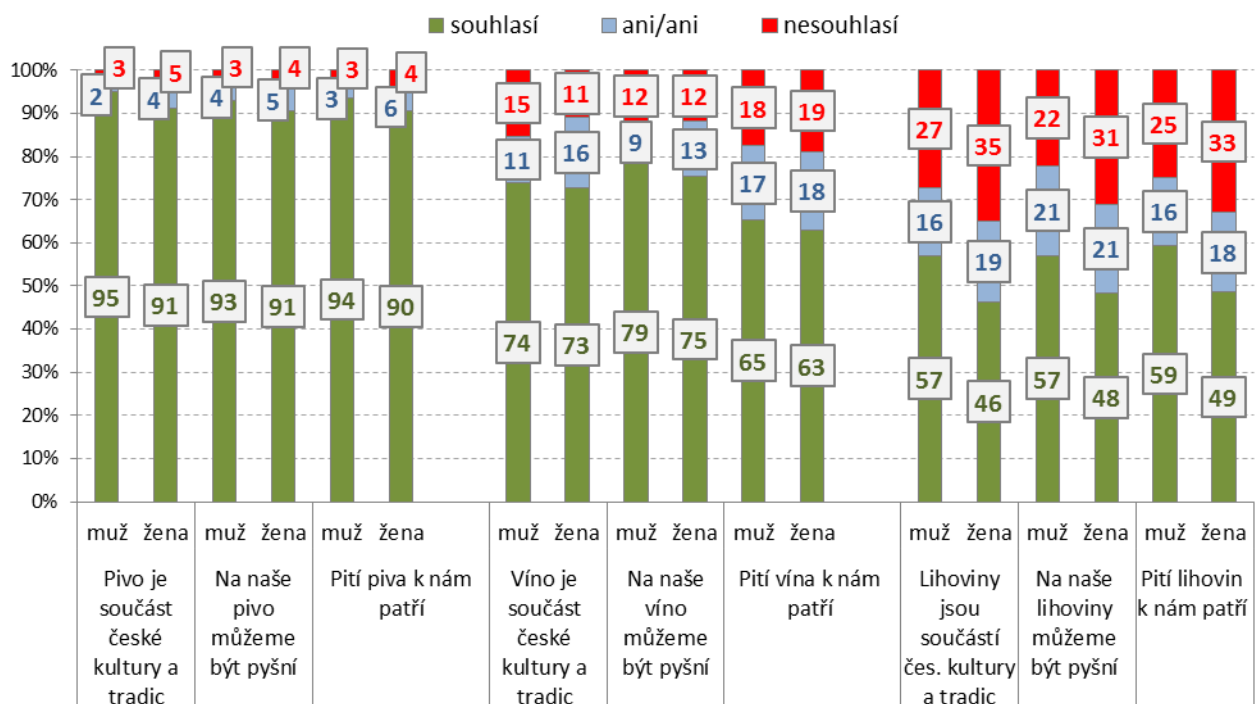
V září 2012 CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., v rámci výzkumného projektu Pivo v české společnosti probíhajícího od roku 2004 zařadilo také otázky, které měly za cíl porovnat pozice různých druhů alkoholických nápojů v české společnosti. Konkrétně šlo o pivo, víno a skupinu alkoholických nápojů zahrnující destiláty, lihoviny, likéry atp. Tato tisková zpráva přináší základní výsledky o vnímání jejich tradice v české společnosti a o místě, jaké zaujímají v každodenním životě lidí z hlediska míry a frekvence jejich konzumace. Analýzy jsou prováděny na souboru respondentů s dosaženým věkem minimálně 18 let.

1. Tradice nápojů v české společnosti

Historie jednotlivých druhů alkoholických nápojů je v každé zemi z mnoha objektivních příčin různá a rozdílně je proto vnímána i jejich tradice a role. Nejinak je tomu i v české společnosti. Zjednodušeně řečeno v Evropském prostoru Česká republika dlouhodobě patří do oblasti piva, tzn. mezi země, v nichž se většina alkoholu konzumuje právě ve formě tohoto nápoje. Schematicky by se dalo říci, že jižní evropské země pak náleží do oblasti vína, zatímco země na sever a východ od nás do oblasti lihovin.¹

Provedený výzkum potvrdil, že časté nálepkování Čech jako země piva zůstává platné i v kontextu ostatních druhů nápojů. Právě o pivu totiž největší část Čechů a Češek soudí, že je součástí české kultury a tradic, že pití piva k nám jakožto obyvatelům českých zemí patří, a že na něj můžeme být pyšní. O vínu si totéž myslí menší podíl lidí a o lihovinách, destilátech a likérech ještě méně. Nicméně je třeba konstatovat, že své místo v naší kultuře mají podle obyvatel všechny tyto druhy nápojů; s výroky pro každý z nich totiž vždy vyjádřila souhlas většina všech dotázaných.

Graf 1. Souhlas s výroky o pivu, vínu a lihovinách, destilátech a likérech (% souhlasících)²

¹ Viz práva WHO: *Global status report on alcohol and health*, World Health Organization 2011. http://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/en/

² Znění otázky: OR.88a „Souhlasíte, anebo nesouhlasíte s následujícími výroky? (Rozhodně souhlasí = 1 až 7 = Rozhodně nesouhlasí)

- Pivo / Víno / Destiláty, lihoviny a likéry jsou součástí české kultury a tradic.
- Na naše pivo / víno / destiláty, lihoviny a likéry můžeme být v České republice právem pyšní.
- Pití piva / vína / destilátů, lihovin a likérů k Čechům neodmyslitelně patří.“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 09/2012.

Zajímavé je, jak se v postojích k jednotlivým druhům nápojů projevují rozdíly mezi muži a ženami. Ženy s menší rozhodností souhlasí s výroky o pivu a celkově méně často i s výroky o a lihovinách, v případě vína jsou na tom však prakticky stejně. V případě vína je naopak zajímavý rozdíl mezi jeho hodnocením z hlediska české kultury a kvality („můžeme na něj být pyšní“) a otázkou na to, zda k nám jakožto Čechům patří vína patřit či nikoli. Zde je míra souhlasu oproti předchozím dvěma otázkám nižší, což se u dvou dalších druhů nápojů neobjevuje. To naznačuje, že náš vztah k vínu jakožto nápoji může mít více než u dalších dvou symbolickou povahu: z řady důvodů patří do našich kulturních tradic a také ho dokážeme produkovat v kvalitní podobě, nicméně jeho konzumace nám zas až tak vlastní není.

Jak se dá očekávat, čím více člověk holduje danému typu nápoje, tím spíše souhlasí s uvedenými výroky, zajímavá je proto v této sledované oblasti spíše skutečnost, že hodnocení se v celkovém souhrnu neliší mezi skupinami lidí různého věku nebo vzdělání. Jinými slovy, postoje k pivu, vínu a lihovinám jakožto součástí české kultury, nápoje nám vlastního a něčeho, na co můžeme být pyšní, je stejný u lidí mladších jako starších, u těch s vyšším nebo nižším dosaženým vzděláním.³

2. Množství vypitých sklenic nápojů

V souvislosti s porovnáváním místa jednotlivých nápojů v české společnosti je na místě učinit také porovnání základních aspektů jejich konzumace, zejména pak z hlediska množství a frekvence. Zatímco první z ukazatelů podává výpověď o tom, do jaké míry lidé danému nápoji holdují, druhý přináší informaci, jak běžný nebo naopak sváteční daný nápoj je, jak intenzivně je zakomponován do jejich každodenního života.

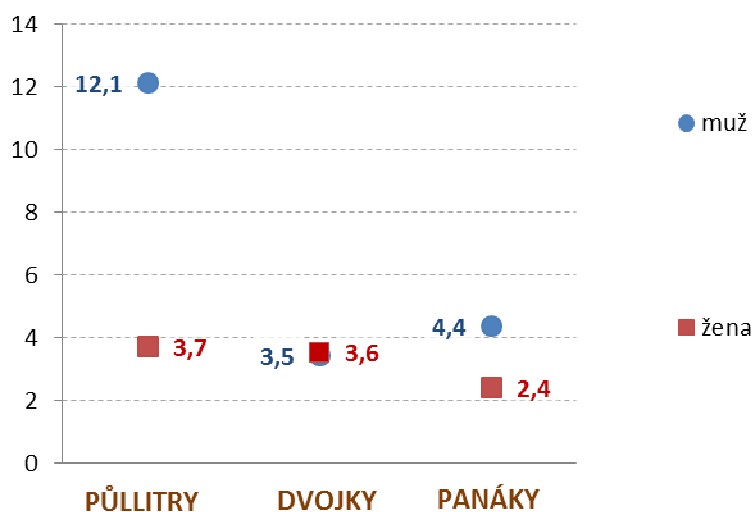
Na tomto místě je třeba upozornit, že dotazníkové šetření v rámci průzkumu veřejného mínění si nečiní nárok na měření objektivních ukazatelů spotřeby a ani to nebylo cílem výzkumu. Zde jde o vzájemné porovnání pozice, daných druhů nápojů v kultuře, tradicích, životech a vnímání běžných lidí v české společnosti. V dotazníkových šetřeních tohoto typu proto po respondentech nejsou vyžadovány přesné objemy za účelem následných výpočtů spotřebních ukazatelů, nýbrž subjektivní stanoviska, která dávají smysl při porovnání s dalšími sledovanými otázkami. Proto byly také dotazy na množství nápojů formulovány tak, aby byly blízké běžnému životu lidí, nikoli, aby se

³ Regionální rozdíly, které by se daly očekávat, tzn. vyšší míra souhlasu s výroky o vínu na Jižní Moravě a o lihovinách například na Moravě střední, výsledky sice naznačují, ovšem s ohledem na nízké zastoupení jednotlivých krajů ve vzorku pokrývajícím celé území České republiky je nelze považovat za průkazné.

z nich daly sestavovat statistiky konzumace. U piva jsme se proto ptali na počet „půllitrů“, u vína na počet „dvojek“ a u skupiny lihovin, destilátů a likérů na počet „malých panáků“. Ačkoli si uvědomujeme, že se nejedná o běžné výrazivo odborných textů, přidržíme se této terminologie i v komentářích výsledků, neboť ve skutečnosti přesně reprodukuje to, o čem vypovídali respondenti průzkumu.

Co se týče celkového počtu sklenic jednotlivých druhů nápojů, pivo bez velkého překvapení vede před vínem i skupinou tvořenou lihovinami, destiláty a likéry. Souhrnné vyjádření ovšem neposkytuje zcela přesný obraz skutečnosti, neboť vysoký náskok piva je dílem prakticky výhradně mužské části české populace, a zatímco u počtu dvojek vína se muži a ženy setkávají, v panácích muži opět vystupují do popředí. To celkově vytváří barvitější obraz: muži si z nabídky alkoholických nápojů nejčastěji dávají pivo, na druhém místě jsou u nich souhrnně lihoviny, destiláty a likéry a nejméně holdují vínu. U žen je spotřební chování podstatně vyrovnanější, neboť ve srovnatelném počtu jimi vypitých sklenic bychom našli pivo a víno, nejméně často se v nich nachází nápoj ze skupiny lihovin, destilátů a likérů.

Graf 2. Průměrný počet sklenic nápojů konzumovaný muži a ženami v průběhu dvou týdnů.⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 09/2012.

Rozdíl mezi muži a ženami je pak patrný i v případě, kdy se zaměříme na analýzu množství konzumace v závislosti na vzdělání. Zatímco u mužů platí poměrně jednoduchý vztah, že s jeho růstem klesá množství vypitých půllitrů piva (u mužů s vysokoškolským vzděláním téměř na polovinu počtu půllitrů vypitými muži se vzděláním základním), a o něco méně výrazně také počet vypitých panáků (nikoli ovšem vína, na množství jeho

⁴ Znění otázky: OR.95a „Jaké množství piva přibližně vypijete v průběhu dvou týdnů? Kdybyste to přepočítal na půllitry, kolik by to tak průměrně bylo?“

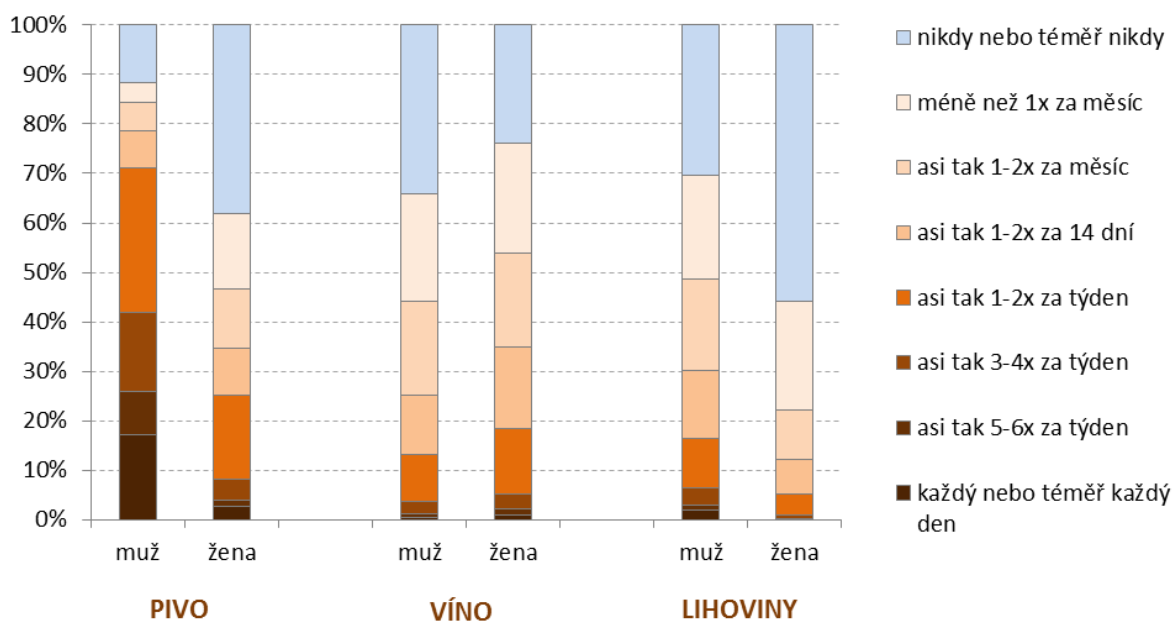
konzumace u mužů nemá vzdělání vliv), u žen s jejich celkově nižší konzumací alkoholických nápojů, žádný takovýto vztah zřetelný není.

Důležité je také poznamenat, že v počtu sklenic daného nápoje nejsou zřetelné prakticky žádné rozdíly mezi lidmi různého věku. Určitý vliv má naopak ekonomické postavení. Vzhledem k jejich celkově vyšší spotřebě alkoholických nápojů se projevuje zejména u mužů, a to tak, že s růstem příjmu u nich klesá množství konzumovaného piva. Ovšem současně u mužů i žen lze náznak snižování konzumace s růstem příjmu pozorovat v případě lihovin, destilátů a likérů, v souvislosti s vínem se žádný takový vzorec neobjevuje.

3. Frekvence pití nápojů

Na doplnění informace o množství, frekvence konzumace podává výpověď spíše o tom, jak běžnou součástí života lidí dané nápoje jsou. Analýzy této otázky jednak potvrzují očekávání navozená dřívějšími výsledky projektu o pivo v české společnosti a zároveň doplňují zjištění o množství komentované v předchozí části: pivo je jednoznačně nejběžnějším alkoholickým nápojem pro české muže, u žen jsou z tohoto pohledu pivo a víno na srovnatelných pozicích (přesněji řečeno, víno pije větší počet žen než pivo, současně ovšem ty, které pijí pivo, tak činí s vyšší frekvencí).

Graf 3. Frekvence konzumace nápojů muži a ženami.⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 09/2012.

⁵ Znění otázky: OR.96a „Pijete někdy pivo / víno / destiláty, lihoviny a likéry? Pokud ano, jak je to za běžných okolností často? (Obvykle každý nebo téměř každý den, asi tak pětkrát až šestkrát za týden, asi tak třikrát až čtyřikrát za týden, asi tak jednou až dvakrát za týden, asi tak jednou až dvakrát za 14 dní, asi tak jednou až dvakrát za měsíc, méně než jednou za měsíc, nepijete pivo nikdy nebo téměř nikdy.)“

Z hlediska věku jsou rozdíly ve vzorcích konzumace opět jen dílčí: muži s přibývajícím věkem pijí střídměji, tj. prakticky stejné množství jako muži mladších ročníků, ovšem rozloženě do více dnů v týdnu; mladší ženy pak například s větší frekvencí konzumují alkoholické nápoje, které se pijí z panáků. Zaímavější výpověď proto poskytuje spíše analýza podle stupně dosaženého vzdělání: zde se ukazuje, že s růstem vzdělání pijí lidé se stále nižší frekvencí pivo a naopak si častěji dávají víno. Tento vztah přitom platí zároveň pro muže i pro ženy bez ohledu na to, že míra i frekvence spotřeby se u nich odehrávají v odlišných úrovních.